8. 2. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nudná diskuse o právu

Původně jsem jako praktický advokát mírně rozzlobený argumentací odvolacího soudu chtěl napsat diskusní příspěvek týkající se problematiky přiznávání výživného do rukou jednoho z rodičů. Připravoval jsem si podklady a odborné články, přičemž jsem dospěl k přesvědčení, že je možná jednou z příčin špatného stavu našeho právního řádu i úroveň a zejména styl diskuse v právnických časopisech. Nejde snad o to, že by byly články profesně nekvalitní nebo snad dokonce nesplňovaly nároky na odpovídající odbornou úroveň. Domnívám se však, že pokud má mít odborná diskuse smysl, musí články odrážet, stejně tak jako právo, realitu a být přístupné jak právnímu praktikovi, tak právnímu teoretikovi.

Jen taková diskuse v odborném tisku bude natolik zajímavá, že vyvolá u těch několika málo právníků – politiků zájem, aby závěry v takovémto časopiseckém pojednání byli schopni přenést do legislativní tvorby.

V rámci diskuze o právních problémech také častokrát chybí alespoň základní filozofický nebo ještě lépe řečeno ideový pohled autora příspěvku, který nejprve zaujme své stanovisko k věci ze společenského hlediska. Častokrát se omezí autor na konstatování existujícího stavu, aniž by řekl, co má na mysli, jaký postoj zaujímá a proč tedy v podstatě článek píše. Stává se v podstatě běžnou praxí, že diskuse nebo odborné články na jedné straně směřují k jakémusi „kuchařkovému návodu“ či popisu situace, což samo o sobě není špatné, nebo se utápějí v odkazech a poznámkách, častokrát přesahujících samotný obsah příspěvku. V jiných právních periodicích (např. Právo a podnikání, Právní rádce, apod.), kde dochází k rozdělování podle specializovaných právních odvětví, pak najdete články popisné, ale mající i povahu extraktu z učebnic právnických fakult či popisující např. katastrální úřad a jeho historii na pomezí mezi informací pro zeměměřické inženýry a podkladům pro zkoušku z příslušného oboru práva.

Změny k lepšímu v právu nebudou a nenastanou, pokud právníci sami nebudou o problémech diskutovat a dívat se na ně i z hlediska ideového, hledat řešení někdy provokativní a kritizovat současný stav ze společenského pohledu nikoliv z pohledu čistě právního. Navíc se potká v takové diskuzi právní teorie s praxí. Průměrný praktikující advokát již dávno nezná ani filozofickou podstatu či důvodovou zprávu právního předpisu a v paragrafovém znění jeho obsah či konsekvence do jiných právních norem, zato skvěle ví, jak má napsat žalobu o rozvod a co všechno jeho mandanti po rozvodu musí učinit vůči veřejnoprávním subjektům. Pokud se už vyskytne nějaký článek, který hledá společenskou stránku práva, např. úvodníky v Právním rádci nebo pravidelné rubriky v BA, nevěnují se současně právnímu problému. To také není jejich chyba, jsou to prostě úvodníky či fejetony se vším všudy.

Pokud nebude právní diskuze opřena o skutečný postoj právníka a věnovat se souvislostem, je samoúčelná. Nevíme totiž, proč autor říká to, co říká, kam směřuje, jak se domnívá, že by se měl odrazit život společnosti v právním předpisu nebo třeba proč považuje právní předpis za dobrý a jeho aplikaci soudem či správním orgánem za špatnou. Bez tohoto postoje je mnohá diskuze svým způsobem mrtvá a nemá žádný význam. Právo tady není pro právo nebo pro právníky, právo je tady na prvním místě pro všechny své spotřebitele, tedy občany a právnické osoby, pro právní laiky. Právní předpis nemusí nutně za všech okolností být laikovi srozumitelný, ale musí být vytvořen na základě úvah, které srozumitelné jsou. Ústup od diskuse mající ideový základ, nás dovedl k technickému chápání práva. Každý, kdo si přečte důvodovou zprávu k běžnému zákonu, musí objektivně říct, že převyšuje snaha normalizovat velikost otvoru dveří nad uchopením pojmu dveře a jeho souladnosti např. s obecnou výškou a zvyky převážné většiny společnosti (kde mají dveře být).

Zoufale nám chybí i názory provokativní a mnoho právních ustanovení bereme jako samozřejmé, ačkoliv v reálném životě ztrácí smysl. Sáhnu-li po konkrétním případu zákona, který se prolíná v právní praxi snad každého advokáta, jako je zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor, musím se zeptat, proč jsme připustili (my právníci, advokáti, soudci) existenci ustanovení o národních výborech, které zneplatňovalo jinak jasné soukromoprávní vztahy a dokonce jsme bez odezvy nechali rozporuplná rozhodnutí Nejvyššího soudu. Při novelizaci tohoto zákona dokonce nekritizujeme jeho nevalnou legislativní úroveň a stranou ponecháváme i nesmysly, které obsahuje. Stejně tak přijímáme útrpně zákoník práce, jehož existence je snad zdůvodnitelná pouze existencí příslušných kateder

právnických fakult a odborových svazů, nikoliv logikou právního řádu a potřebami společnosti.

Východisko je zřejmé, a cíl je jasný**. Je třeba změnit způsob diskuse a psaní o právním řádu na způsob čtivý, a je-li to možné, alespoň bazálně pochopitelný širší veřejnosti,** minimálně její vysokoškolsky vzdělanou částí. Postupně se tak může odborná diskuse přenést i do veřejného prostoru, tedy do médií a tam přispět k vytvoření potřebného tlaku na politiky při vytváření právního řádu. Bude to znamenat ovšem i skutečnost, že naše právní názory budou podrobeny laické a někdy i nesmyslné kritice, budou poměřovány měřítkem úspěšnosti či zajímavosti. To nás nesmí odradit. Pokud sáhnu k profesi nám blízké, tedy k lékařům, každý ví, že na zlomenou nohu je nejlepší dlaha (zpravidla), ale nikdo neví, co se při přikládání dlahy děje a co doktor skutečně činí. Pokud však přijde nová metoda, třeba dlaha textilní, na veřejnost tato informace pronikne a to dokonce i s minimální mírou doprovodné informace, proč je dobrá či špatná a kde je potřeba užívat dlahu sádrovou. Těžko lze očekávat, že hlas veřejnosti odborně posoudí uvedenou lékařskou techniku, ale hlas veřejnosti nám spolehlivě řekne, co se komu líbí a kterou dlahu budou lidé používat. Když budou milovat sádrovou, musí to odborníci akceptovat a svá řešení přizpůsobovat požadavkům společnosti. Stejně tak tomu musí být i s právem.

JUDr. Václav Vlk
Autor, pražský advokát, je předsedou výboru pro vnější vztahy ČAK.

Zdroj: BA 11-12/2006

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Účinky rozhodnutí o úpadku v praxi
- Nezpůsobilý poddodavatel ve veřejné zakázce: kdy může zadavatel zůstat nečinný?
- Kdy se z nesplaceného úvěru stane trestný čin? Úvěrový podvod v praxi
- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Pracovněprávní dokumenty a elektronický podpis – když certifikát vyprší dříve než archivační lhůta
- 10 otázek pro … Janu Andresovou
- Souhrn významných událostí ze světa práva
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Nové nařízení EU o obalech a obalových odpadech: kdo všechno může být výrobcem?
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Okamžité zrušení pracovního poměru vs. výpověď podle ust. § 52 písm. g) zákoníku práce